List 51. **NOVICE** Tečaj L.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 16. decembra 1892.

Politiški oddelek.

Delajmo za slogo!

Z letošnjim letom je naš list dopolnil pol stoletja in nastopi z Novim letom drugo polovico stoletja svojega obstanka. Noben slovenski list se ne more ponašati s tako dolgim obstankom. „Novice“ so pa bile tudi vedno tesno zvezane z duševnim razvojem slovenskega naroda. Pri njih so delovali in še delujejo najodličnejši rodoljubje, katerih zaslug za naš narod noben nepristranski človek odrekati ne more.

V tem dolgem času so se pa držale starega slovenskega programa: Vse za vero, dom, cesarja. Nikdo jim ne more dokazati, da so kdaj za pičico odstopile od svojega programa. Da so v tem dolgem času imele tudi mnogo nasprotnikov, je lahko umeti. Imele so nasprotnikov ne le v nasprotnem nemškutarskem, temveč tudi v domačem taborji. Sovražili so jih posebno ljudje, kateri radi preminjajo svoje programe in obračajo plašč po vetru.

Naš list se je odločno boril proti vsakemu, kdor je kratil pravice našemu narodu. Pri tem ni delal nobene razlike, je li dotičnik tega ali onega stanu. In baš v tem so se „Novice“ odlikovale od drugih listov, da se nikdar niso bale povedati resnice. Če tudi so vedno zagovarjale vero, ali vendar so še pred sedemindvajsetimi leti z vso odločnostjo branile našo narodnost baš proti duhovski gospodski, ki je tedaj še imela šolstvo v rokah.

Nepozabni Bleiweis je visoko čislal duhovščino, imel je najodličnejše zastopnike tega stanú tudi mej svojimi sodelavci, ali zaradi tega pa njemu vendar ni nikdar veljalo načelo, da se mora hvaliti vse, kar pride iz škofijske pisarne. Baš v tem se je on ločil od nekaternikov, ki dandanes radi ponašajo, da se drže Bleiweisovega programa, ali niso imeli ostre besede za koroškega knezoškofa, ko se je jako nelaskavo izrazil o delovanji „Družbe sv. Cirila in Metoda“ in dal ukor duhovnikoma, ki govorita po shodih te družbe.

Seveda hujše boje nego z duhovsko gospodsko je pa naš list imel s posvetnimi nasprotniki. Velika večina duhovščine na Slovenskem je od nekdaj bila narodna in je še sedaj, v prvi vrsti seveda to lahko rečemo od nižje duhovščine. Pa tudi višja duhovščina ni delala mnogo ovir našim narodnim težnjam. Da zlasti ob začetku slovenskega gibanja smo celo mej škofi imeli vplivne zagovornike naših teženj in pospeševatelje slovenskega narodnega razvoja. Kdo se ne spominja pokojnih knezoškofov Ravnikarja in Slomšeka. Drugače je pa bilo mej posvetnimi dostojanstveniki in razumništvom. Tukaj jih je pa bilo vedno jako mnogo, ki so hudo nasprotovali našemu narodu. Hudih bojev je bilo treba, predno si je slovenščini priborilo nekaj veljave v teh krogih. Naš list ima gotovo veliko zaslug, da je slovenski jezik tudi v teh krogih danes vendar nekoliko čislan in spoštovan. Budil je narodno zavest ob časih, ko se je še marsikak omikanec sramoval biti Slovenec.

Programa, katerega so se „Novice“ držale pol stoletja, držati se hočejo tudi zanaprej. Pred vsem bodo pa zagovarjale sloge mej „Slovenci“ in to s tem večjo odločnostjo, čim bolj se bode delalo, bodi si od te ali one strani na razdor. Baš zaradi nesloge je poginilo veliko Svatopolkovo kraljestvo, zaradi nesloge je propala poljska kraljevina, srbsko in bolgarsko carstvo. Če Slovani ne bodemo složni, nam preti tudi gotovo prej ali slej narodni pogin. Zaradi tega pa bodemo mi z vso odločnostjo slogo zagovarjali, naj se nam tudi očita, da nimamo nobenega vpliva. Da nismo tako brez vpliva, kakor bi nekateri radi, nam pač najbolje dokazuje to, da se nekateri tako radi zaganjajo v nas.

Seveda ljudem, ki hočejo na vsak način boj, ne ugaja, če kdo slogo priporoča. Noben pravi domoljub pa ne more želeti razporov mej Slovenci. Tukaj se ne gre sklicevati na to, da so borbe tudi pri druzih narodnostih. To je resnica. Nemci, Francozi, Lahi si lahko dovoljujejo „luksus“ strankarskih bojev, ker je njih narodnost že

K. ZEITUNGS-

zagotovljena in ji ne preti nobena nevarnost. Drugače je pa pri nas, ko se moramo še boriti za narodni obstanek. Pri nas je pa dolžnost vsacega domoljuba delati na slogo, kdor drugače dela, se domoljub imenovati ne more, ker dela v škodo našemu narodu.

Da pa bodemo mi tudi zanaprej zagovarjali tudi vero, je naravno. Naš list je vedno zagovarjal versko šolo, samo da se vpelje v taki obliki, da bode naši narodnosti v korist. Za tako šolo bi se dale pridobiti gotovo vse slovenske stranke. Vsaj se je na shodu slovenskih poslancev pred dvema letoma v Ljubljani bilo jednoglasno sklenilo, potegovati se za versko šolo in tudi v deželnem zboru so vse slovenske stranke brez razlike se izrekle za versko šolo. To so fakta, katerih nikdo oporekati ne more. Iz tega je vidno, da je sprava mej Slovenci mogoča, da se le resno hrepeni ponji in da bi taka sprava ne bila le naši narodnosti, temveč tudi veri v korist. Samo spoštovati je treba mnenje tudi druzega, pa bodemo prišli do lepe sloge in ne vedno gledati, kako bi z zofičnim zavijanjem mogel kdo iz kakega časniškega članka pisca proglasiti za nasprotnika katoliške cerkve in Bog ve kaj še vse, in to zlasti na znan ne baš pošten način, da se iz celote iztrga nekaj stavkov, ki imajo sami malo drugačen pomen nego v celoti.

Sloge je pa posebno sedaj treba mej Slovenci, ko se je mej Nemci začel razširjati nauk, da je dolžnost avstrijskih državnikov ponemčiti Slovence in Čehe in ko tudi vidimo, da zlasti na Koroškem nekateri že resno delajo po tem nasvetu. V tacih resnih časih je treba, da pozabimo mejsebojne razpore in se zjedinjeno upiramo tujemu sovražniku. Nikakor tudi ne smemo puščati izpred oči, da se na Dunaji utegnejo vsak čas stvari na slabše obrniti. Levica je sedaj zares nekako poražena, ali grof Taaffe nima večine in kdo ve, če ne bode prisiljen se pogajati z levičarji in poslednji bodo zahtevali od njega, da naj podpira posebno njih težnje proti Slovencem. Če pomislimo, kako postopajo nekateri uradniki na Koroškem proti Slovencem, se že nam dozdeva, da imajo kake posebne navode, da naj gledajo, da se ohranijo mej koroškimi Slovenci nemške ljudske šole in nemško uradovanje. Vidno je, da živimo v jako resnih časih, ko se deluje z veliko silo in še večjo zvijačo proti naši narodnosti in da bode treba velike energije in delavnosti, pred vsem pa sloge, zaradi tega bode naš list tudi v novem letu zagovarjal slogo, in vabi vse tiste, katerim je mar obstanek našega naroda, naj razširjajo naš list, da se ž njim razširja spoznanje potrebne sloge mej Slovenci. Naši čitatelji so lahko sami presodili, da smo v pretečenem letu vedno vse dogodke nepristranski presojali in imeli vedno le interese našega naroda pred očmi, da tudi nikjer nismo zagovarjali liberalnih načel, kakor se je nam predbacivalo. Pa vsaj je to najboljši dokaz našega poštenega postopanja, da na opetovalni poziv se vendar niso upali našega dotičnega članka priobčiti v taki popolnosti, da bi čitatelji zares sami mogli soditi o njem. Zatorej smo pa prepričani, da vsi sedanji naročniki nam ostanejo v novem letu zvesti in nam pridobe še novih, ker le tako bodemo mogli zadoščati svoji nalogi, delati za slogo mej Slovenci, ki je nam sedaj bolj potrebna kakor kadar koli, ker brez sloge ne bodemo napredovali, temveč le nazadovali. Sloge nam je treba v političnem, pa tudi gospodarskem delovanji. Jedino če bodemo složni, utegnemo, kdaj zares biti gospodarji na svoji zemlji, drugače bodemo pa le tujcem robovali.

Nekaj v pojasnilo.

„Slovenec“ je nedavno nam očital, zakaj nismo mi zagovarjali škofa, ako smo bili prepričani, da ni on začetnik našega narodnega boja. Na to se pa nam zdi potrebno dati nekatera pojasnila, da se morda ne bode od kake strani naše postopanje napak presojevalo. Naši čitatelji se gotovo spominjajo, da smo mi večkrat grajali nedostojno pisavo naših listov in osebne napade, s tem smo pač obsojali tudi napade na škofa. Kar se pa tiče nekaterih posebnih stvarij, se pa mi zaradi tega nismo mogli o njih izreči, ker nam večkrat niso bile v toliko znane, da bi mogli govoriti o njih, in smo torej čakali, da se drugod pojasnijo, ali večkrat so tako motne ostale, da se je nam zdelo, da je bolje, da ne govorimo o njih.

Najprej je „Slovenski Narod“ očital, da se je škof izrazil proti pravosodnemu ministru grofu Schönbornu, da se koroška narečja tako razlikujejo od pismene slovenščine, da slovenski Korošci še slovenske propovedi ne razumejo. To je pravil sam minister dvema slovenskima poslancema. Vsakdo bode priznal, da je stvar bila precej čudna. Misliti ni lahko, da je minister lagal, dvema slovenskima poslancema pa tudi moramo verjeti. Vsekako je tukaj bilo treba pojasnila. „Slovenec“ je tedaj zares škofa opravičeval, ali iz njegovega zagovarjanja se vendar vse prav jasno posneti ne da, kako je bila stvar. „Slovenec“ je le nekako trdil, da je škof bil prepričan, da je govoril za koroške Slovence. S tem pa ni nič povedanega, ker je vse le odvisno od subjektivnega mnenja škofovega, kaj je koroškim Slovencem v korist. Nam se dozdeva, da bi bilo najumestneje, da je „Slovenec“ povedal naravnost, škof je govoril tako in tako, vsaj ima on vendar lepšo priliko izvedeti, kako je stvar, kakor kateri koli drugi list. Če potem v tem oziru niso „Novice“ zgubljale veliko besed, se jim pač ne more zameriti.

Res je pozneje v deželnem zboru poslanec Klun v škofovem imenu precej jasneje razložil stvar in trdil, da le minister Schönborn škofa razumel ni. Gospoda kanonika Kluna izjava bi nekako zadoščala, če tudi se dobé ljudje, ki mislijo, da skoro ni mogoče, da bi se bil škof tako nejasno izrazil, da bi ga bil grof Schönborn napak razumel. Kakor rečeno, nam Klunova izjava zadošča in smo jo tudi zabeležili v poročilu o deželnem zboru.

Usojamo si pa vendar o tej izjavi imeti neki pomislek. Prišla je malo prepozno. Stvar bi se bila morala takoj pojasniti, da bi bili naši poslanci pri prvi priliki lahko prijeli grofa Schönborna v državnem zboru. Tukaj

ni šlo le za škofovo ali ministrovo čast, temveč za korist slovenskega naroda, ker naši nasprotniki so škofove izjave se polastili v svojo korist. V tacih slučajih se mora stvar hitro pojasniti in se na osebe nikakor ni ozirati.

Drugi slučaj je, da se je škofu očitalo, ko so se vozili od katoliškega shoda, da se je nekdaj izrekel proti celovškemu škofu Kahnu, pritožujočemu se, da mu s slovenščino gre težko, naj se ne muči, saj znanja slovenščine treba ni. „Slovenec“ tukaj zopet le oporeka, da se škofje Misija, Kahn in Napotnik od katoliškega shoda vkupé nikdar vozili niso. To je že nekaj, ali ljubši bi nam bilo, da je „Slovenec“ odločno izjavil, da se škof ni niti v železniškem vozu, niti kje **drugje** podobno izjavil. Glavna reč ni, kod so se škofje vozili, temveč se je li škof kdaj v podobnem smislu izjavil. Več ljudij smo slišali, da so rekli, ko so čitali Slovenčevo zagovarjanje, na vsej stvari vendar mora biti nekoliko resnice. Ker sicer bi „Slovenec“ nam ne oporekal le tega, da se škofje vkupé vozili niso, ampak bi stvar samo označil za neresnico. Ker je stvar tako vsekako malo nejasna bila ostala, se je nam pametneje zdelo, molčati o njej. Da je pa „Slovenec“ v obeh teh dveh slučajih stvar malo jasneje in odločneje dementiral, bi tudi „Novice“ ne bile molčale.

Potem je prepir zaradi škofovskih okrožnic. Tukaj pa mi zavzemamo malo drugačno stališče nego „Slovenec“. Mi nismo „Narodove“ izjave nikdar tako tolmačili, da je škof sam ali pa kdo drugi na njegovo povelje ukazal, da naj se mu pošiljajo zaupnice. Mi smo le tako tolmačili, da se s tem hoče reči, da se je iz Ljubljane od višje strani na druge duhovnike vplivalo. Tukaj pa ne pride prav nič v poštev, ali so vplivali člani škofijskega konzistorija, ali pa gospodje kanoniki. Tudi je nam vse jedno, ali se tista pisma, ki so se razpošiljala, imenujejo okrožnice ali kako drugače, makari naj so le zasebna pisma. Glavna stvar je, prihajajo li od strani, ki more po svoji stopinji vplivati na nižjo duhovščino. Tudi trditev, da je kapitel vse nekaj druzega nego škofijski konzistorij, ničesa ne dokazuje, ko vendar ne bode nikdo trdil, da mej njima ni nobene zveze. V kakem razmerji so kanoniki s škofom, mi tako natančno ne vemo, ali to pa vemo, da je to razmerje gospod kanonik dr. Gregorec, ki menda stvar dobro pozna, označil za tako, kakor je razmerje mej deželnim predsednikom in deželne vlade svetniki. Zaupnice, ki bi jih morda uradniki sklepali kakemu deželnemu predsedniku na prigovarjanje deželne vlade svetnikov, ne bi imele posebne cene, ravno tako tudi zaupnice duhovščine škofu po vplivu kapitelna ne morejo imeti posebne veljave. Slovenski listi so še obsojali zaupnice, katere so sklenile nekatere občine na Primorskem po vplivu okrajnih glavarjev namestniku. Tudi to nas ne moti, če nam „Slovenec“ očita, da s tem, da priznamo, da bi se nižja duhovščina dala vplivati, duhovnikom očitamo dresuro, duhovnikom, ki so študirali 16 let. „Slovenec“ naj le prejšnje svoje letnike pogleda, pa bode videl, da je tudi sam očital uradnikom, ki so tudi študirali po 16 let, da so na komando volili, da so se torej dali dresirati. V vsakem stanu se dobe neznačajni ljudje in niso posebno gosti tisti, ki se upajo proti višjim odločno braniti svoje mnenje. Zaradi tega se nam ne more zameriti, če smo čakali, kako se o teh okrožnicah konča prepir mej „Narodom“ in „Slovencem“. Ko je naposled „Narod“ v jednem slučaji dokazal, da je faktično se vplivalo na duhovščino, smo rajši molčali o vsej stvari. Nikdo naj pa nikar ne reče, da je to bila le želja kanonikov, kar je narod priobčil, ker želja višjih se le rada večkrat zmatra za ukaz. To se je nam zdelo potrebno omeniti, da bodo čitatelji naši vedeli, zakaj smo molčali. „Slovenec“ pa, če želi odgovarjati na naš članek, naj ga vsega priobči čitateljem, potem pa dela o njem komentare, kakor mu drago. Posamične stavke iztrgovati in zavijati pa ni in nikdar ne bode pošteno.

Politični pregled.

Levica je jako potrta, ker se jej ni posrečilo ugnati v kozji rog grofa Taaffeja. Posebno se boji, da bi se ne razpustil državni zbor, ker bi pri novih volitvah zgubila gotovo več mandatov. Nekaj bi ji jih vzeli konservativci in protisemitje, največ pa nemški nacijonalci. Da se ne razpusti državni zbor, je levica sklenila, da vladi budgetnega provizorija, to je začasnega pobiranja davkov ne dovoli za tri mesece, temveč le za dva. V dveh mesecih vlada ne more državnega zbora razpustiti, razpisati novih volitev in novega državnega zbora sklicati, ki bi podaljšal budgetni provizorij za tako dolgo, da se reši budget. Taaffe ima moč v rokah, da ukroti zjedinjeno levico. Le zastrašiti jo je treba z razpustom državnega zbora, pa je v vsem pripravljena odjenjati.

Levica in Mladočehi. — Pri več glasovanjih so Mladočehi že v zbornici podpirali levičarje. Plener je v njih dobil kaj zanesljive zaveznike. Govori se celo, da se Mladočehi pogajajo o zvezi z levičarji. Mladočeški listi to oporekajo. Nam se pa vendar dozdeva, da v tem utegne biti nekaj resnice. Mladočehi so pripravljeni se z vsakim zavezati proti vladi. Nadejajo se, če s svojim postopanjem napravijo kako zmešnjavo, da s tem pomagajo uresničenju državnega češkega prava. Seveda novo levičarsko vlado bi pa ravno tako pobijali, kakor Taaffejevo. Če s tako načelno opozicijo Mladočehi kaj koristijo češkemu narodu, mi dvomimo. Nova vlada bi ne bila prijaznejša češkemu pravu, nego je sedanja, posebno če bi bila vzeta iz levice.

Minister za Češko. — Te dni je bil na Dunaji češki namestnik grof Thun. Posvetovala sta se baje z grofom Taaffejem o imenovanji novega ministra za Češko. Kdo bode odbran za to mesto, še ni nič gotovega. Imenujeta se zlasti grof Palfy in pa bivši praški župan Černy. Mladočehi niso zadovoljni z nobenim teh dveh. Imenovanje Černega jim zaradi tega ne ugaja, ker je Staročeh. To bi utegnilo zopet povzdigniti veljavo staročeške stranke. Nobene stvari se namreč Mladočehi bolj ne boje, kakor da bi se zopet povzdignila staročeška stranka. Ker niso s svojim parlamentarnim delovanjem še ničesa dosegli, se vedno boje, da bi narod zopet obrnil se k Staročehom, ki so prinašali vsaj drobtine z Dunaja domov.

Kuenburg. — Grof Kuenburg je vendar zares odstopil. Grof Taaffe si je prizadeval, da bi ga obdržal v ministerstvu in tako si ohranil zvezo z levico, ali grof Kuenburg ni hotel ostati. Imenovan je sedaj senatskim predsednikom najvišjega sodišča. Ministroval ni celo leto, ali je vendar lahko zadovoljen, ker mu je to pripomoglo, da se je popel od navadnega deželnega sodišča svetnika, do senatskega predsednika. Če

dobi kacega naslednika, še sedaj ni gotovo. Govori se, da se grof Taaffe pogaja z grofom Wurmbrandom. Ta je sicer tudi levičar, ali vendar bi Plener in drugovi ne bili prav zadovoljni ž njim. Večkrat se je izjavil za razširjenje deželne avtonomije, kar pa seveda ne ugaja češkim Nemcem, ker bi s tem na Češkem Čehi pridobili večjo veljavo.

Štajerski in koroški Nemci so silno razburjeni, ker je ministerstvo notranjih stvarij odločilo, da morata celjski in celovški magistrat vsprejemati slovenske vloge in jih tudi slovensko reševati, ker je na Koroškem in Štajarskem in to tudi v Celovci in Celji slovenščina v deželi navadni jezik. Vsi nemški listi sedaj pišejo o zatiranji nemštva. Najbolj jih pa jezi, ker je vlada odločila, da mestna zbora nimata odločevati o poslovnem jeziku magistratov, kot političnih oblastev, ker sta v tem slučaji le vladi podrejena. Liberalni listi se hudujejo, da bode mesto moralo nositi stroške za slovensko uradovanje, govoriti pa nima nič pri tem, prav kakor bi samo Nemci mestne priloge plačevali. Liberalni vodje sedaj premišljujejo, da bi deželna odbora premenila občinske rede tako, da je uradni jezik omenjenih dveh magistratov izključno nemški. Tu pa delajo račun brez krčmarja, vlada tacih sklepov gotovo ne bode predložila sankciji, ker presegajo kompetenco deželnih zborov. Vrejenje jezika pri političnih oblastvih še ne spada v deželne zbore.

Ogersko. — Deputacija budimpeštanskega mesta je te dni v Turinu izročila Košutu diplomo častnega meščanstva. Izrekel je stari revolucijonar nado, da si Ogri pribore svobodo dežele, kakor so si individualno svobodo. Po sedanji poti to ne pojde, ali on pričakuje, da se ogerski politiki kmalu prepričajo, da sedanja njih pot ni prava in se zopet poprimejo starih tradicij. — To potovanje zastopnikov Budimpešte k Košutu bode pač odprlo oči odločujočim krogom, kak duh veje mej Madjari in kam bi privelo podpiranje madjarizma. to je k svobodi ogerske dežele, ali bolj jasno povedano k odločitvi Ogerske od Avstrije. To je glavni smoter madjarske politike.

Vatikan. — Sveti oče Leo XIII izdal bo povodom svojega škofovega jubileja posebno okrožnico. Okrožnica izšla bo koncem tega leta in se bo v nji naznanilo, da bo jubilejna doba v namen, da so je lahko vsi katoličani sveta deležni, trpela celo 1893. leto in da se bodo onim vernikom, ki bodo tem povodom prišli v Rim, delili posebni odpustki.

Nemčija. — Nemška konservativna stranka razcepila se je zaradi židovskega vprašanja v dva tabora. Večina stranke unemala se je za boj zoper žide in ker se manjšina ni hotela temu udati, nastali sta dve stranki. Močnejša frakcija imela je te dni zborovanje in vsprejela v svoj program tudi določbo o boju zoper židove. Strah, ki je nastal vsled tega ukrepa pri židih, je opravičen, kajti napominana mogočna in ugledna stranka zamore za židovska kapitalistična počenjanja postati nevarna. — Berolinski rektor Ahlwardt, voditelj protisemitov, izdal je pred kratkim brošuro, v kateri je dolžil žida Löweja, liferanta pušek za nemško vojsko in razne visoke državne funkcijonarje, da so vojno upravo goljufali s tem, da so dajali oziroma prevzemali slabe puške. Ta dolžitev je bila povod tožbi zoper Ahlwardta, ki je bil te dni obsojen na petmesečni zapor. Obsodbi njegovi se je čuditi, kajti mož je s pomočjo jako uglednih in visokih somišljenikov dokazal svojo trditev. Nemški narod je še pred sodbo izrazil zaupanje Ahlwardtu s tem, da ga je volil državnim poslancem. — Generalna debata o novi vojaški predlogi, pričela se je v soboto.

Francija. — Panamska afera, o kateri se vrši sedaj preiskava, razburja vedno bolj duhove. Prišlo se je na sled velikanskim goljufijam. Ko bi bili gotovi krogi vedeli, da so v celi stvari prizadeti taki možje, kakor se je zdaj pokazalo, izročili bi bili gotovo vso zadevo pozabljivosti. Preiskava te afere ne bo škodila le francoskemu kreditu, ampak prav mnogo tudi celi republikanski stranki. Monarhisti dobili so menda vse listine panamske afere v roke in jih mislijo v to porabiti, da bi kompromitirali institucijo republike pred narodom. V kratkem napravijo monarhisti shod, da protestujejo proti sleparijam pri panamski družbi. — Reinacha, ki je družbo ogoljufal za 7 milijonov, in je ravno o času, ko se je pričela preiskava, nagloma umrl, so izkopali in zdravniki so dognali, da se je zastrupil. — Novemu ministerstvu je sicer zbornica izrekla zaupanje, toda večina, ki je za to glasovala, sestavljena je bila iz tistih elementov, s katerimi je najtežje vladati. Sploh bo imelo novo ministerstvo težko nalogo.

Srbija. — Vlada bo baje skupščino razpustila še ta mesec, ter določila nove volitve za prvo polovico meseca februvarija. Volilska borba bo huda in tekla bo najbrže tudi kri, kajti narod je silo razjarjen zaradi samooblastnosti liberalne vlade.

Anglija. — V angleškem ministerstvu vlada baje veliko nasprotje glede rešitve irskega vprašanja. Ministerski odsek, kateremu na čelu je Gladstone, izdelal je poseben načrt zakona. S tem načrtom pa ni zadovoljen lord Roseberry, minister vnanjih reči. Izjavil se je, da raje odstopi, nego, da bi prodrl napominani načrt zakona. Če odstopi pa Roseberry, je veliko vprašanje če bi Gladstone še ostal na krmilu. Minister vnanjih reči ima namreč mnogo privržencev, kateri bi potem utegnili glasovati proti vladi. Ker je vladna večina že itak majhna, bi se potem lahko zgodilo, da bi Gladstone moral odstopiti. V vsem je položaj Gladstonejev jako težaven, kajti njegova večina obstoja iz več frakcij, ki so v mnogem oziru jako različnega mnenja.

Španija. — Konservativno ministerstvo je palo in prišlo na krmilo liberalno. Predsednik novemu ministerstvu je Sagasta. Zbornica, četudi po večini konservativna, ni imela zaupanja v konservativno ministerstvo To dalo je ostavko, katero je kraljica vsprejela, ob ednem pa naročila liberalnemu vodji Sagasti, da sestavi novo ministerstvo.

Obrtnija.

Nekoliko o našem orodji.

(Dalje.)

Te štiri temeljne vrste obličev so:

1. Navadni ličniki.

Poleg uže omenjenega ličnika rabi vsak mizar tudi še spáhalnik (Rauhbank, Stossbank, Fügebank), ki je do 300 centimetrov dolg; nadalje razne obliče čistilce (Putzhobel), s katerimi daje lesu zadnjo gladkino in stalno lice.

2. Venčenjaki in žlebniki.

Venčenjak (Sims = ali Gesimshobel) dela pravokotna vzdolbine; zato mora biti klina in tudi trup obliča primeroma ozek, da ga spravimo v vzdolbino. Klino vtikamo od spodej v oblič. Pri nekaterih venčenjakih sega jedno lice trupovo čez obličevo dno, ki dobi na ta način neko posebno vodstvo. S takim obličem izdelujemo žlebe na voglih (Falz), na pr. pri okvirih, žlebove, v katerih leži podoba, pri oknih žlebove, v katere polagamo šipe itd. Utornik ali dražnik (Nuthobel) dela znane utore ali drage (Nuten); posebna železna šina podpira in vodi jekleno njegovo klino. Grabničar (Grathobel) nam služi v izdelovanje ostrokotnih žlebov. Zobnik (Zahnhobel

ima skorej pravokotno stoječo klino, ki ima spodej male in gosto stoječe zobčeke. S takim zobnikom oblamo nepravilno zraščen les, ali pa zojstrimo ž njim ploske, katere hočemo združiti z limom.

V to skupino spada tudi dnilni oblič (Grundhobel), oblič straničar (Wangenhobel) in platničar (Plattenhobel).

3. Krivi obliči.

Navadni čolnasti oblič (Schiffhobel) ima krivo dno in je nekoliko podoben čolniču. Boljše vrste teh obličev imajo jekleno dno, sestoječe od elastične ploče, ki se s posebnim vijakom več ali manj more vkriviti. Dno mora biti del okrožnega oboda. Bolj če ga zakrivimo, manjše kroge lahko ž njim obdelujemo na njihovi notranji strani.

4. Profilni obliči.

Najbolj znan profilni oblič je protničar (Stabhobel), ki služi v izdelovanje polnih protov ali pa samih četrtink. Njegova klina ima v to primeren profil. Kornižnik (Karnieshobel) ima železo, ki je zbrušeno v podobi ležeče črke *S*. V to vrsto spada potem še veliko število obličev, ki se rabijo v specijalne namene in kakaterim mizar klino po potrebi sam zbrusi v primernem profilu. Vsaka boljša mizarska delarnica mora imeti veliko število profilnih obličev, kajti ravno v novejšem času so lepi, pravilni in točno izdelani profili neobhodno potrebni, če hočemo napraviti delo, ki zadostuje okusu. Nekatere profile izdelujejo večje tovarne po nizkih cenah, tako da si domače delo lahko prihranimo. A skrbno in po svoji volji more mizar narediti profile le doma v svoji delarnici. Tovarniško delo nosi vedno pečat tovarniškega, tucatnega dela na sebi in ni ga moč nadomestiti z izdelki, katerim vtisne obrtnik znak svoje individualnosti in pečat svojega znanja. (Dalje nasl.)

Obrtnijske raznoterosti.

Kako odpraviti rujó iz poniklјanih izdelkov. Da odpravimo rujó iz poniklјanih izdelkov, jih namažemo s kakim mastnim oljem in čez nekaj dni jih zdrgnemo s cunjo, namočeno s salmijakovcem. Če niso lise popolnoma zginile, jih operemo še s razredčeno solno kislino in poliramo z najfinejim triplom.

Napredek v izdelovanji pločevine (pleha). Železna tovarna Rudolfshütte na Češkem je vvedla nov način izdelovanja pločevine, ki obeta napraviti velik prevrat v tej stroki. Po novi metodi delajo pločevino neposredno iz debelih železnih hlepcev. Kos 30 *cm* debelega železa da pločevino, ki je 50 *m* dolga in 1 $^1/_2$ milimetra debela.

Usnje prilimati na železo. Usnje pritrdimo na razne načine na železo. Najbolj jednostavno in najbolj priporočila vredno pa je nastopno sredstvo. Prevleči železo s kako svinčeno barvo, na pr. s svinčeno beljó (Bleiweiss), ko se posuši, ga prevleci še jedenkrat z naslednjim vezilom: Vzemi najboljši lim ter ga namoči v mrzli vodi, ko se je zmočil, ga raztopi v ocetu pri mali toploti ter mu za jedno tretinjo njegove mase prideni smerekovega terpentina. Konečno prilij še toliko oceta, da moraš vso zmes še gorko razmazati s čopičom po železu, ki je bilo poprej s svičeno barvo povlečeno. Potem se pritisne usnje gori in dobro pritrdi, dokler se ne posuši.

Kmetijstvo.

Čiščenje hlevov.

Da se odstranijo živinske nalezljive bolezni, glej posebno na to, da dobro osnažiš hlev, v katerem je stalo bolno živinče. To pa ni tako lahko, ker je onečiščen večkrat tudi zrak, potem stene in tla. To čiščenje je treba izvršiti kaj skrbno, ker sicer se kmalu pokaže, da je bil ves trud zastonj.

Najprej se mora iz hleva spraviti ves gnoj, steljo, ostanke krme i. t. d. Vsi koti, razpoke v zidu naj se s topo metljo omedo. Ravno tako naj se omedo vse pajčevine, prah, ostrže omet z zidov, če je kje že malo odstopil.

Da se zrak očisti, se zapro vrata in okna, in postavi v hlev široko skledo s klorovim apnom, na kateri se vliva solna kislina. S tem se nareja klorov plin. Ker je pa ta plin škodljiv, vzlasti vzbuja kašelj, moraš hitro iz hleva. Jeden dan imej zaprt hlev, da klorov plin dobro prešine ves hlev, tudi vse razpoke. Potem se hlev odpre in drobro prevetri.

Vse kar je lesenega v hlevu se dobro izpere s karbolnim lugom, ki se napravi, če se raztopini iz sode in apna prilije malo karbolne kisline. Še bolje je, če se prevlečejo s premogovim katranom, kar je pa seveda le tedaj mogoče, če se hlev lahko dolgo ne rabi, da se prevlaka posuši.

Če so hlevne tla iz cementa, asfalta, ali opeke, se tudi dobro pomijejo z opeko. Tlakovana tla naj se pa dobro preplaknejo. Če je pa tlak že slab, naj se napravi nov in stari pesek z novim nadomesti. Vsekako naj se tlak dobro z metlo odrgne in s kakim lugom izpere, predno se nov pesek potrese.

Vsa železnina naj se v ognju razbeli, potem pa s sodnim lugom izmije. Stene se naj, kjer so kaj poškodovane, z nova omečejo in pobelijo. Belilu se pridene nekaj raztopline klorovega apna. Dobro je pa, če se hlev še nekaj dni prevetruje, predno se dene zopet živina vanj. Samo če tako ravnaš, moreš pričakovati, da se bolezen ne ponovi.

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

273.

Stanley-Pool. Francoska zastava.

Ekspedicija je zapustila Issanghile, kjer so najlepši slapovi dolenjega Konga. Nad Issanghilom postaje reka sicer brodiva, ali treba je največje opreznosti, in samo v čolnih se je mogla ekspedicija pripeljati v Manjango. Od tu dalje se zopet ne more broditi do Stanley Poola, in Stanley je moral na novo

potovati po suhem. Na tem kraji je nagomilila priroda toliko granitnih sten, da se je domačinom videlo nemogoče, da se bode preiskovalcu posrečilo prevleči ladje in vagončice preko gora ter obiti slapove. Ali kedar se je ekspedicija vendar le spustila na pot, začeli so domačini z okolice, kateri so mislili, da je to zgolj čaranje, bežati in grozno vpiti: „Beli človek hoče narediti, da bodo njegovi brodarji in njegove ladje letele preko gora!“

Ko je tako Stanley na čelu te sijajne in mnogoštevilne ekspedicije izvajal taka junaška dela, pripravljal se je jeden pomorski poročnik francoske mornarice, kateremu Afrika ní bila več tujka, da se skuša v brzini s slavnim angleškim preiskovalcem.

Omenil sem že bil Savorgnana de Brazza.

Kedar je kralj belgijski odposlal Staleya, da izvaja njegove osnove na Kongu, uvidi de Brazza nevarnost, s katero to podjetje pretí Francoskej v njenih politiških interesih in v njenej kolonijalnej bodočnosti. Stanleyeva svrha je bila očito ta, da odvrne trgovino osrednje Afrike od Ogoue-a, in to je značilo vzeti francoskej koloniji v Gabonu vso politiško bodočnost in trgovinsko znamenitost. De Brazza sklene ovreti to nevarnost.

In tu je bilo samo jedno sredstvo: osvojiti preje ključ Konga, Stanley-Pool, kjer reka postaje brodiva; zasesti lesno obalo, do katere vodijo ceste od Ogoue-a, Alime, od najbolj severnih krajev, in potisniti podjetje belgijskega kralja na južno obalo v bregovito zemljišče slapov.

To je bilo smelo in logiško.

Ali koliko je prestal in pretrpel ta hrabri afriški preiskovalec! Vse to nam je sam razložil v svojem potopisu.

Prešlo je bilo že več dnij, odkar je Stanley odpotoval iz Manjanga, prešel je šest rokavov reke, silo pritokov in barjev, prevalil je celo silo strmih gora, ki se drže druga druge, kakor valovi na morji. Tega jutra so lezli s težavo na strmino, Evropci, Zanzibarci in Kongolci, vsi bili neizmerno iznemogli. Napredovali so, ali počasi, ni bilo slišati ne smehu, ne petja, ne veselega kramljanja. Vsi so bili zdvojeni, dva dni že so se zanašali, da hočejo prispeti k cilju, ali vedno se jim je odmikal.

Ekspedicija je bila dospela do srede strmine, belgijski poročnik pa, ki je vodil predstražo, prilezel že na vrh. Brzo se obrne in začne na vse grlo vpiti: „Gospod Stanley, odkril sem jezero neizmerno jezero!“

Stanley se posmeje. „Poročnik, obžalujem, da ni tako,“ odgovori mu pozneje. „To jezero, katero menite, da ste vi odkrili, odkril sem že jaz pred par leti. Dal sem mu svoje ime, to je Stanley-Pool.“

Dokler so se Evropci tako razgovarjali, nastavi karavana svoj pot z novo gorečnostjo, in dospe na široko štirivoglato ravnino, katera leži na tej višini. Potniki so sedaj mogli gledati to veličanstveno sliko, katera je celo domačine prevzela s svojo divoto.

Karavana je polegla in se grela na tropskem solncu. Silna voda se ziblje pred njimi, in objema jo pas smaragdnega zelenila, katero nikdar ne zvene. Dalje se vidijo strme gore obrasle z gostimi šumami, in v tem sijajnem okviru se leskeče val kot zlato, prelivajočé se v jutranjem rumenilu.

To je mesto, kjer se Kongo razširja v veliko jezero, od koder postaje brodiv v daljavi 1700 kilometrov, To jezero, nepravilno okrogle oblike, zavzema več kot 300 četvornih kilometrov, in ima 252 metrov višine nad morjem. Na tem neizmernem prostoru se dviga sila božja lepo obraslih otokov.

Stanley gleda in gleda to sliko, in kakor da s svojim očesom vprašuje te silne samote, preko katerih je 1877. l. potoval kot sijajni meteor, razširi se mu srce od ponosa, ko pomisli, da jih hoče osvojiti v posest.

Nakrat pa mu mrkne pogled; čelo se mu nabere v globoke gube. Kaj je? Tam doli na obzorju, na desnej obali Poola je opazil nekaj čudnega, kakor zastavo, katera se vije v vetru,

Stanley poskoči, in za njim jo vlije cela ekspedicija. Skrb načelnikova se je polotila cele karavane.

Ko so prišli blizu predmeta, kateri je bil omračil Stanleyev pogled, obstane z novega, prebledí, in kažoč z roko belgijskemu poročniku, zastavo, katera je vihrala pred njim, zamrmra: „Francoska zastava!“

Res je bilo tako.

In koj se je tudi pokazala na pragu za silo zgrajene hiše, pred katero se je vila zastava, četa senagalskih vojakov, in na čelu jim podčastnik Malamine.

Stanley-Pool, ključ brodivega Konga, bil je službeno osvojen. Desna obala Konga je bila zasedena od Francoske, Stanley se je moral toraj obrniti na levo obalo, kjer je utemeljil Leopoldville, bodoče glavno mesto nezavisne države Kongo. Ali ni se mogel brez težav nastaniti agent belgijskega kralja, ker tu je vladal neprijazni Ngaljema. Vendar je Stanley premagal vse težave, ker on spaja s svojo energijo veliko lokavščino in okretnost, in ta mu je dobro poslužila pri tej priliki.

Utemeljivši Leopoldville, nadaljuje Stanley svoja potovanja ob toku reke Kua, ki je velik pritok Konga. Odkril je veličastno jezero, katero obseza več kot 1.300 četvornih kilometrov, in nazval je jezero Leopolda II. Prav ta čas začne Stanley bolehati, mrzlica ga je zdelavala tako, da mu ni kazalo drugo, kakor vrniti se v Evropo. Zapovedništvo izroči Nemcu Peschuel-Loehe-u, katerega je bil belgijski kralj poslal kot vrhovnega agenta na Kongo.

Balkanska mesta.

Sofija ali Sredec.

Obljubili smo svojim čitateljem, da priobčimo v tekočem polletju opis raznih balkanskih mest. Ker smo pa dobili mej tem od dveh naših starih sodelavcev dva druga poučno zabavna daljša spisa, mi svoje obljube skoro nismo mogli izpolniti. Posebno Stanleyjevega potopisa po Afriki nismo smeli odlašati, ker ta mož baš zadnji čas obrača nase pozornost vsega omikanega sveta in je torej bilo le želeti, da tudi „Novični“ čitatelji kaj izvedo o njem. Da pa popolnoma se ne izneverimo svoji obljubi, začenjamo vendar danes z obljubljenim spisom, katerega bodemo po Novem letu nadaljevali.

Pričakovati smemo, da s svojim spisom ustrežemo svojim čitateljem. Večina balkanskega polotoka je slovanska in za slovanske kraje se pa zanima vsak zaveden Slovenec. Neslovanski narodi balkanskega polotoka so pa po svoji zgodovini in kulturnem življenji tudi v taki zvezi s Slovani, da jih moramo nekoliko poznati, če hočemo razumeti gibanje balk. Slovanov. Balkanska mesta pa kažejo posebno poslednja desetletja lep razvoj, seveda posebno tista, katera so prišla izpod neposrednjega turškega gospodstva. V Turčiji sami se seveda o velikem razvoji govoriti ne more, ker slaba turška uprava ves napredek zavira. Zgrajenje novih železnic je pa tudi v turške kraje zaneslo neki novi duh, začeli so se oživljati.

Začnimo z glavnim mestom Bolgarije, s Sredcem ali Sofijo in to iz več uzrokov. Izmej vseh balkanskih držav poslednja leta obrača nase največ pozornosti Bolgarija. Naj se že sodi o bolgarski politiki kakor koli, to se pa mora priznati, da Bolgare odlikuje veliko domoljubje, odločnost, previdnost in delavnost. Velika bolgarska marljivost vidi se posebno tudi v Sofiji, katera je središče bolgarskega državnega in kulturnega življenja. Za svoj razvoj se seveda Sofija ima v prvi vrsti zahvaliti temu, da je postala prestolnica bolgarske kneževine.

Da je baš Sofijo zadela to prednost, temu so pripomogli razni dogodki ob osvobojenju Bolgarije, zlasti diplomatične spletke. Sprva se je mislilo, da bi glavno mesto bilo Drinopolje, ki je največje bolgarsko mesto. Ali vsled upora raznih evropskih držav se Rusom ni posrečilo tako daleč raztegniti bolgarske države in to mesto je ostalo še pod Turčijo. Za Drinopoljem je Plovdiv imel največ upanja, da postane prestolnica nove bolgarske države. Plovdiv je bil pod turško vlado večji in lepši od Sofije. Ker se je pa angleškim diplomatom posrečilo s svojim intrigovanjem doseči razdelitev Bolgarije v dva dela, bolgarsko kneževino in vzhodno rumelijsko avtonomno pokrajino, Plovdiv ni mogel postati glavno mesto bolgarski kneževini, ker je bil v Vzhodni Rumeliji. Sedaj je bilo odločiti se samo za Sofijo ali pa za Trnovo, stolno mesto nekdanjih bolgarskih carjev. Ker pa lega Trnova ni tako ugodna za daljši razvoj, kakor je lega Sofije, so se Rusi, vrejujoč bolgarske razmere odločili za Sofijo.

Po zjedinjenju obeh Bolgariji se je že mislilo na to, da se prestolnica premesti v Plovdiv in to iz več uzrokov. Sofija je preblizu meje. V srbsko bolgarski vojni so se namreč bili Srbi že tako približali Sofiji, da je že bila resna nevarnost, da jo vzemo. Da ni hrabra bolgarska vojska Srbov naklestila pri Slivnici, pa bi se bile prikazale srbske čete pred Sofijo. Bolgari so se že resno pripravljali za brambo svojega glavnega mesta.

Poleg tega pa plovdivsko prebivalstvo velja za bolj lojalno nego sofijsko. V Sofiji je prav do zadnjega časa vladal nekak uporen duh. Mnogi niso prav zadovoljni s sedanjo vlado. Poslednji čas se to nekoliko manj kaže, ker sedanji knez ume prebivalstvo pridobiti na svojo stran s tem, da za deželo veliko potrosi in skoro vse za dvor potrebne stvari kupuje v deželi in imajo posebno Sofijani pri tem lep zaslužek.

Za premeščenje prestolnice v Plovdivu govori pa tudi to, da so Plovdivčani s svojim prevratom največ pripomogli za zjedinjenje obeh Bolgariji. Ker se bode prej ali slej Bolgarija še bolj proti jugu razširila, postal bode Plovdiv tudi zares nekako središče Bolgarije.

Vzlic vsemu temu pa vendar, kakor se kaže, prestolnica ostane v Sofiji, ali bode vsaj preteklo še nekaj desetletij predno se v Plovdiv premesti. Tako premeščenje je združeno z mnogimi težavami in stroški. Seveda Plovdiv ne bode ostal navadno pokrajinsko mesto, ampak bode vedno nekako drugo glavno mesto. Vlada bode poleg Sofije vedno morala obračati največjo pozornost na Plovdiv. Knez velik del leta biva v Plovdivu in v Plovdivu se je bila priredila bolgarska razstava.

Od osvobojenja Bolgarije se je Sofija toliko povzdignila, kakor nobeno evropsko mesto. Kdor je videl Sofijo pod Turčijo in pride tjakaj sedaj, ta mesta več ne spozna. Vidi se velik napredek od leta do leta. Posebno se je pa poslednjih pet let mesto vse prenovilo. Pod turško vlado so v Sofiji bile največ lesene, trohljene bajte, ulice umazane, ozke in krive, sedaj pa ima mesto lepo zidane hiše in palače, široke ulice, lepe trge in se da primerjati najlepšim mestom v Evropi.

Tu in tam se še vidijo kake stare bajte, ki gledalca še spominjajo na turške čase poleg mnogih džamij, katerih je v Sofiji še jako veliko, ali navadno že služijo drugim namenom nego so pod turško vlado. Mesto hitro zgublja svoj orijentski značaj in postaje moderno evropsko mesto. Tujec v Sofiji kmalu ne bode vedel, da je v orijentu, temveč bode kmalu mislil, da je v kakem lepšem mestu v zapadni Evropi, posebno, ker mu poleg bolgarščine kaj pogosto udarja francoščina na ušesa.

Posebno se je mesto povzdignilo pod sedanjim županom Petkovom. Napravila sta se pod njim dva jako lepa mostova, zgradil se vodovod, da se preskrbi mesto z zdravo pitno vodo, vpeljala se električna razsvetljava, zgradila se cela vrsta lepih šolskih in drugih javnih in zasebnih poslopij.

Več druzih večjih stavb se pa namerava kmalu zgraditi. Mej drugim se bode zidala velika mestna hiša in gledališče, mestna bolnica, zboljšala se kanalizacija, kakor jo potrebuje tako novodobno mesto. (Dalje sledi.)

Novice.

Državni zbor.

V seji dne 5 decembra odgovarja najprve ministerski predsednik grof Taaffe prav obširno na interpelacijo posl. Plenerja in tovarišev radi razpusta občinskega sveta liberškega. Grof Taaffe pravi, da zoper dotično naredbo češkega namestništva ni bila podana zakonito dopustna pritožba in vzlic temu izjavlja, da odobrava namestnikovo naredbo, ker je po razmerah upravičena. V utemeljevanje te izjave ministerski predsednik našteje celo vrsto samooblastnih činov liberškega mestnega zastopa, iz katerih je razvidno, kako strankarsko in netolerantno je mestni zastop postopal. Ker mestni zastop vkljub mnogim svarilom tudi z najvišje strani ni hotel kreniti na zakonito pravo pot, moral je namestnik istega razpustiti. Posl. pl. Plener predlaga, da naj se o tem odgovoru ministerskega predsednika prične v prihodnji seji posebna razprava v državnem proračunu. Posl. dr Gessmann razpravlja pri točki „ministerstvo notranjih reči" o razmerah zavarovalnih društev ter očita oblastvom, da se za to stvar nič ne brigajo. Nadzorovanje privatnih društev je zelo slabo: Zavarovanje zoper elementarne nezgode naj se podržavi. Konečno govornik ostro prijema zavarovalno društvo „Phönix." Posl. dr Gross toži o zatiranji Moravskih Nemcev od strani Čehov in pravi, da slednje podpira vlada. Ko sta govorila še posl. Sokol in Brenner se razprava o proračunu zaustavi in na vrsto pridejo interpelacije mej njimi interpelacija posl. Robiča in tovarišev o razmerah pri sodišču v Svincu na Koroškem in interpelacija posl. Šukljeja in tovarišev o slovenskih ljudskih šolah na Koroškem in o ravnanju okrajnega glavarja celovškega Mac Nevina

V seji dne 6. t. m. razpravljalo se je o ministerskega predsednika odgovoru na interpelacijo glede razpusta občinskega sveta liberškega. Posl dr. Gross pravi, da ministrov odgovor ni dovolj pojasnil naredbe češkega namestnika. V vsem je govornik mnenja, da je namestnik hotel s svojo naredbo kaznovati upor mestnega načelstva zoper narodne pretenzije Čehov. Posl. dr. Zucker razpravlja na dolgo ministerski odgovor in pravi, da je ta tak kot vse vladne izjave; po edni strani hlinil se je grof Taaffe Čehom, po drugi pa je božal Nemce. Potem govornik govori o nestrpnosti Nemcev proti vsem, kar je slovanskega, in se peča z državnim pravom. Posl. Prade opravičuje mestni zastop liberški glede posameznostij in toži o krivičnostih, ki se gode Nemcem. Posl. Trojan pravi, da se trudi že 45 let na Češkem napraviti mir mej Nemci in Čehi, toda zaman. Nemci so prenestrpni in ne pripoznajo nikakega prava. Govornik navaja celo vrsto činov, ki kažejo, kako strastno preganjajo Nemci Čehe.

V seji dne 7. t. m je pri nadaljevanji razprave o vladnem odgovoru na interpelacijo glede razpusta liberškega obč. sveta govoril je prvi levičarski poslanec Bendel. Govoril je prav obširno, trdil, da je vladno pojasnilo glede razpusta povsem nezadostno in je skušal dokazati, da se razpustna naredba naslanja na ničeve uzroke, česar se bi v upravni državi ne smelo zgoditi in pravi, da jo je grof Taaffe le na ljubo češkemu namestniku odobril. Posl. Masaryk krepko zavrača trditve nemških poslancev glede slaviziranja v deželah češke krone. Dokler ne pridejo moravski in šlezijski Slovani do svojih pravic ne bode miru. Čehi ne zahtevajo nič druzega nego ravnopravnost. Posl. Adamek pravi, da so ves razpor na Češkem prouzročili Nemci. Ti začeli so preganjati Čehe, poslednji so se le v obran postavili. O šolskih razmerah na Češkem govoreč pravi govornik, da bi Nemci radi uničili vse češke šole v tistih okrajih, kjer imajo večino. Vlada pospešuje to počenjanje. Še žalostnejše so šolske razmere v Moravi in v Šleziji. Posl. dr. Vašaty zabavlja levici rekoč, da je prouzročila debato, da se je pa prav nič ne udeležuje. Glede razpusta samega pravi, da ga je zakrivila vlada, kjer je župana vkljub temu odlikovala, četudi je vedela za nepravilnosti pri mestni upravi. Posl. Morzé pravi, da je razpust prouzročil nemško-liberalni list v Libercah, ker je denunciral župana, da ne nosi od cesarja podeljenega mu redu. Govornik razpravlja potem o uniformah v Avstriji in konečno izraža željo, da naj bi se v zbornici razpravljale stvari, ki bi bile ljudstvu v korist. Posl. dr. Lueger pravi, da v Avstriji za nobenega drugega nikake pravice, nego samo pa žide. Govornik na to očita levici, da je ona kriva, če se v ustavi zajamčena svoboda ni razvila. Občinski svet liberški je vlada razpustila zaradi strankarstva. Kaj pa naj se potem zgodi s strankarskim dunajskim obč. svetom, kateri v pravem pomenu besede tepta zakone in pravico. Naredba glede razpusta liberškega obč. sveta se ni izdala niti zaradi Čehov niti radi liberškega župana, ampak v interesu levice. Konečno govornik svari zbornico, da naj ne trati več dragega časa s takimi nepotrebnimi razpravami in naj ne krade tako ubogemu ljudstvu denarja iz žepa. Po nekaterih popravkih se je debata končala in zaključila seja.

V seji dne 9. t m odgovarja grof Taaffe na interpelacijo posl. Gessmanna in tovarišev glede zavarovalne družbe „Phönix" ter pravi, da so vsa očitanja neosnovana. Posl. Sokol protestuje zoper naredbo zborničnega predsednika, ker je dal iz zapisnika izbrisati nekatere češki govorjene besede. Predsednik ostaja pri svoji naredbi, na kar posl dr. Vašaty zahteva, da se o tem otrvori debata, kar pa zbornica odkloni. Posl. baron Dipauli govori o neki deputaciji, katera je došla k predsedniku, da bi protestovala zoper v zbornici storjene napade na žide. Govornik jedrnato in odločno obsoja tako absolutno nedopustno vmešavanje v notranje reči parlamenta in pravi, da je odločno zoper vsako nedostojnost v zbornici, potem naj pride s katere koli strani, da je pa nepravično, vse take turbulentne izgrede zarezati na rovaš protisemitom, zoper katere je bila naperjena ravno omenjena interpelacija, kajti ravno zadnji čas vršili so se tu v zbornici izgredi, katere so prouzročili taki gospodje, ki niso s protisemiti v nikaki zvezi. Konečno si govornik še enkrat odločno prepoveduje vmešavanje neparlamentarnih elementov. Poslanec Ludwig govoril je stvarno o delovanji zavarovalno-tehničnega odseka v ministerstvu notranjih reči, ter očital temu čutne nedostatke. Posl. Začek zavrača trditev Nemcev, ki pravijo, da so narodno zmerni. Zmerni so bili le dotlej, dokler so se Slovani dali germanizovati. Konečno govornik upa, da si bodo Čehi sčasoma priborili tisto pozicijo, katera jim gre. Posl. Kozlowski govori o zdravstvenih razmerah v Avstriji. Vladni zastopnik, sekcijski načelnik Erb pojasnuje nasproti predgovorniku postopanje vlade o zdravstvenih razmerah. Posl. Pernerstorfer ostro prijema upravo. Grofu Taaffeju očita, da ni nikdar za to, da bi se kaj slabega odpravilo. V dunajskih bolnicah so velike nerednosti, a Taaffeju ni do tega, da bi jih odpravil. Govornik graja postopanje oblastev nasproti delavskim shodom in delavskim štrajkom. V utemeljevanje svojih trditev navede govornik par slučajev. Konečno govornik pravi, da grof Taaffe nima naravne resnobe, da bi napake pri upravi ostranil Na to se debata zaustavi in finančni minister predloži zakonski načrt o budgetnem provizoriji za mesec januvarij, februvarij in marcij l. 1893. — Posl Gessmann izjavi, da ni zadovoljen z odgovorom ministerskega predsednika grofa Taaffeja glede njegove interpelacije o zavarovalnem društvu „Phönix" in predlaga o tem odgovoru posebno debato. Predlog se vsprejme. Zanj so glasovali: Mladočehi, protisemiti, levičarji in nemški nacijonalci.

V seji dne 10. t. m. naznani predsednik dr. Smolka odstop grofa Kuenburga, potem pa se začne debata o odgovoru ministerskega predsednika na interpelacijo poslanca Gessmana

glede zavarovalne družbe „Avstrijski Phönix“. Poslanec dr. Gessmann pravi, da je predsednikov odgovor povsem nezadosten in dokazuje, da so njegove trditve glede slabega gospodarstva tega zavarovalnega društva resnične. Vladna zastopnika sekcijska načelnika baron Plappart in bar. Call zagovarjata vlado glede nadziranja napominane zavarovalne družbe. Prvi tudi izjavlja, da je vladna prva skrb varovati interese zavarovancev. Posl. dr. Gross je zadovoljen z izjavo, da bode vlada varovala interese zavarovancev in obžaluje le, da se to ni zgodilo že prej. Posl. dr. Vašaty je za podržavljenje zavarovalstva. Posl. dr. Lueger zabavlja vladi, da tako siloma hoče oprati zavarovalno društvo „Phönix!“ Govorniku se zdi čudno, kako bi zamoglo iz dveh slabih zavarovalnih društev, kakor sta bili „Azienda“ in „Phönix“, z združitvijo nastati edno dobro društvo. Ko še vladni zastopnik bar. Plappart opravičuje vlado in delovanje dvornega svetnika Kaana, o katerem se trdi, da je 3000 gld. na leto prejemal za nadziranje od „Phönixa“, se potem debata o tej zadevi zaključi

— **Nadvojvoda Fran Ferdinand,** sin nadvojvode Karola Ludovika brata cesarjevega, odpotoval je minolo sredo na svetovno potovanje. Do Trsta spremili so ga stariši in nekateri sorodniki. Preko Ljubljane peljal se je nadvojvoda v sredo zvečer ob šesti uri in dospel v Trst okrog 8 ure. Iz Trsta odpeljal se je nadvojvoda včeraj ob 2. uri popoludne na ladiji „Elizabeta“. Na potovanju mudil se bode več mesecev in obiskal razne kraje v Aziji in ob sredozemskem morji.

— **Prof. Šuklje** je včeraj govoril pri debati o provizoričnem proračunu. Ostro je bičal levičarje in naglašal, da je s Slovenci sprava lahko mogoča, ker mi ne zahtevamo nobenega državnega prava, ampak le izvršenje ustave in našteval je glavne težnje našega naroda.

— **Osobne vesti.** Č. g. Ig. Orožen, protonotar in dekan, imenovan je za prošta stolne cerkve v Mariboru. — V ljubljanski škofiji premeščeni so čč. gg. Konrad Tekster, kapelan na Igu, gre za kurata na Col pri Vipavi. Na njegovo mesto pride Josip Wrus, kapelan v Tržiči. V Tržič gre Anton Antončič, kapelan na Dovjem. Martin Kerin, kapelan v Fari pri Kostelu, je premeščen v Črnomelj. — Kanonično umeščena sta bila te dni čč. gg.: Janez Dolžan na župnijo Trstenik in Anton Lenasi na župnijo Ihan. — Pravosodni minister je imenoval okrajnega sodišča pristava v Kamniku Potrato pristavom pri deželnem sodišči v Ljubljani, avskultanta Terbuhovića pa okrajnega sodišča pristavom v Ilirski Bistrici. Prestavljeni so pa okrajno-sodniški pristavi Bamberg iz Vipave v Idrijo, doktor Kladva iz Ilirske Bistrice v Kamnik, Toplak iz Idrije v Vipavo.

— **V poslanski zbornici** predlagal je dne 13. t. m. posl. Steinwender nujno volitev odseka 24 članov, kateri naj bi pretresal odločbi ministerstva notranjih stvarij, s katerima se je magistratoma v Celovci in Celji zaukazalo slovenski reševati slovenske vloge. Predlog ni obveljal. Proti glasovali so Čehi, Hohenwartovci in Poljaki.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** donaša svojih darov zadnji čas posebno slovensko ženstvo, prav kakor bi tekmovalo med seboj v ljubezni do naše dece. Odlikujejo se samo umevno najbolj domoljubkinje bele Ljubljane. Blagorodna g. Murnikova je poleg že zadnjič izkazanih 500 gold. doposlala sedaj še 200 gold v vsem torej 700 gold., kot donesek šenklavškofrančiškanske ženske podružnice. Obilen je bil zadnjič dar rodoljubkinj iz starodavnega Kranja, danes pa istotako hvaležno objavljamo požrtvovalni donesek sežanske ženske podružnice na Primorskem: blagajničarica blag. g. M. Mahorčić-eva nam je namreč vročila 228 gold. Prav tako nas je razveselila doposlanina prvomestnice idrijske ženske podružnice, blag. g. Dragotine Lapajne-tove, v znesku 180 gold. Ko se pa vspevate tako vrla Notranjska in Gorenjska, ne zaostaja Dolenjska, ker prva belokranjska ženska podružnica v Črnomlji je postala pokroviteljica pošiljajoč nam 105 gld. prostovoljnih darov svojih družabnic. — Pivška podružnica, s sedežem v Št. Petru, je zlasti pri veselicah nabrala 100 gld. in zato vsled svoje želje vpisana bila med podružinice-pokroviteljice. Postal je pokrovitelj primarij v deželni bolnici, g. dr. Vinko Gregorič, ki nam je povodom veselega dogodka izročil 200 kron v zlatu. Zlatih 200 kron so darovali državni poslanci — in sicer po edno XX-krono vsak — p. n. gg. Klun, Vošnjak, grof Alfred Coronini, Povše, Pfeifer, dr. Ferjančič, pl. Globočnik, dr Gregorec, Kušar in Robič. — Koroški rodoljubi, ki so zaklicali slovenstvo k daru prvih kron, navdušujejo nas ne le z besedo, tudi z izgledom; prvih 100 kron nam je namreč došlo od 5 koroških rodoljubov. — Prvo XX-krono sta darovala nadalje čast. g. deželni arhivar Anton Koblar in sl. društvo „Triglav“ v Gradci mesto venca na rakev slovenskega vojaškega pisatelja, majorja Andreja Komelja pl. Sočebranskega. G pravnik Josip Lazar je nabral in poslal 14 gld. 80 kr., 9 gld. 70 kr. so zložili pri občnem zboru zagorske podružnice večinoma revni premogarji, ki imajo žuljave roke, a dobro srce, goreče za brate na meji; 5 gld. 10 kr. pa so darovali trboveljski in litijski gostje pri zabavnem večeru šmartinskih tamburašev v Zagorji. Č. g. Josip Drdlik, kaplan v Tinjah na Koroškem, je poslal 6 gld. g. Dragotin Zupančič pa dar vesele družbe v gostilni gosp. Arka v Ribnici 6 gld. Gg. brata naših darovalk družbine prve zlate XX-krone, na Dunaji bivajočih sestrá Rebekovih, polagata na domovinski altar 6 gld.; in sicer prvi kot igralec „Podčávenski“ svoj prvi honorar iz novega gledišča 3 gld.; drugi — mojster ključavničar — stavo ob sokolskem streljanji, tudi 3 gld. Prijateljska družba, zbrana Martinov večer v Podgradu v Istri, je zložila 5 gld., čast. g. župan iz Brezovice na Primorskem, Ivan Benedik, daruje 2 gld. gosp. J. J. iz Materije 50 kr. Zadnje te 3 darove je z doneskom podgrajske podružnice in 1 gld. nabranem pri podružničnem zborovanji, družbi poslal blagajnik g. Jos. Volk. — Vsem skupaj in vsakemu posebej, Vam čast. darovalkam in darovalcem, prisrčna zahvala. Poseben ponos pa ste nam Vi danes, darežljivi gg. državni poslanci. Darovi poslancev našega ljudstva so nam namreč zanesljiv izraz mnenja slovenskega ljudstva.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Razdelitev obleke.** Odbor gospij vabi vse dobrotnike in prijatelje šolske mladine k razdelitvi popolne obleke ubožnim učencem in učenkam tukajšnjih ljudskih šol, katera se bode vršila v nedeljo dne 18. t. m. ob 11. uri dopoludne v redutni dvorani.

— **Skladni koledar.** Narodna tiskarna je izdala slovenski skladni koledar (Blockkalender) Koledar je jako ličen, in ga zatorej priporočamo slovenskemu občinstvu. Dosedaj ni bilo slovenskega podobnega koledarja in so zatorej tudi Slovenci posegali po nemških izdajah. Sedaj je temu nedostatku odpomagano, za kar moramo Narodni tiskarni biti hvaležni.

— **Kranjski živinozdravniki** ustanovili so podružnico društva avstr. živinozdravnikov s sedežem v Ljubljani. Za načelnika bil je izvoljen dež živinozdravnik J. Wagner, v odbor pa gg. živinozdravniki Julij Dev, A. Folakowsky, Pavel Skale in Josip Zadnikar. Pri osnovalnem shodu se je tudi določilo prirediti vsako prvo soboto v meseci društveni večer.

— **Lokalna železnica iz Poličan v Konjice** bode se slovesno odprla v ponedeljek 19. t. m.

— **Obesil** se je iz obupnosti v Trstu 82letni delavec France Stern.

— **Umrl** je v Leskovici g. Anton Vidic, c. kr. davčni kontrolor v pokoji. N. m. p.

— **Slovenskega planinskega društva** pravila je visoka deželna vlada te dni vrnila začasnemu odboru z opomnjo, da jih je predložiti ministerstvu, ker jih ona ni kompetentna potrditi.

— **Okrajno sodišče v Cerknici.** Pravsodni minister izdal je odlok, po katerem je izločiti iz logaškega okraja katastralne občine Cerknica, Dolenjavas, Grahovo, Žerovnica, Sevšček, Begunje, Bezuljak, Kožljek in Vlaka ter jih združiti v sodni okraj cerkniški.

— **Sedemdesetletnico** svojo praznoval je prav slovesno dne 8. t. m. občespoštovani g. Ivan Treven, župnik pri Sv. Ivanu pri Trstu.

— **Pri streljanji s topiči** ponesrečil je dne 8. t. m. na Vrhniki 60letni cerkovnik Fran Gregurka ter se hudo osmodil po obrazu in na levi roki.

— **Poslopja vojaškega skladišča in vojaške bolnice** pričela so se te dni po naročilu c. in kr. vojnega ministerstva ceniti. Ta novi korak nas navdaja z upanjem, da vojno ministerstvo morebiti res v kratkem proda ta poslopja občini ljubljanski. Komur je mar razvoj bele Ljubljane mora le želeti, da se to že skoro uresniči.

— **V Trzini** dobe svojega lastnega duhovnika. Prihodnjo spomlad prične se ondi v ta namen z zgradbo župnišča.

— **Slovensko-nemški slovar.** Ker je druga izdaja Janežičevega slovensko-nemškega slovarja že davno pošla, oskrbel je g. prof. Hubad po naročilu Mohorjeve tiskarne v Celovcu tretjo izdajo te potrebne slov. knjige. Slovar izide o novem letu in bo imel obliko, kakor jo ima Janežič-Bartelnov nemško-slovenski slovar.

— **Občinski svet ljubljanski** je v svoji zadnji seji dne 13. t. m. ustregel naučne uprave zahtevi glede brezplačne prepustitve stavišča za gradnjo gimnazijskega poslopja in je istej dal na izbero štiri stavišča. — Kot stavišče za zgradbo „Narodnega Doma“ prepustilo je mesto za 5000 gld. travnik za vojaškim preskrbovalnim magacinom ob Latermanovem drevoredu.

— **Predavanje v Rudolfinumu.** Prihodnjo sredo, dne 21. decembra, zvečer o poli šestih bode napravilo muzejsko društvo predavanje v bralni sobi Rudolfinuma. Govoril bode g. prof. Viljem Voss o predmestu: „Zgodovinski razvoj in sedanji stan našega znanstva o kranjskih rudninah.“ Vstop je prost.

— **Pravosodno ministerstvo** namerava vvesti določeno število pri advokatih, t. j., da se bode natančno določilo število advokatov za vsak kraj posebej.

— **Lastniki starega srebrnega denarja** opozarjajo se še enkrat, da v svojo korist istega zamenjajo do konca tega leta. Do tedaj nezamenjani denar izgubi 30 % na veljavi.

— **Za 3000 gld. bankovcev** našli so pod streho neke hiše v Spod. Berniku. Bankovci so iz l. 1806, torej ne več veljavni.

— **Umrl je** v Žireh ondotni kapelan čast. gosp. Pavel Kramar. N. v m. p.!

— **Nesreča.** Poštni voz trebanjsko-litijski se je minoli teden na strmi cesti pred Litijo prevrgel in ves razdrobil. Voznik in še jedna oseba, ki sta bila na vozu, sta prišla pod voz in se precej močno poškodovala.

— **Častnim občanom** imenoval je občinski odbor vrhniški gosp. c. kr. vladnega svetnika Ivana Mahkota.

— **Tiskarji v Zagrebu** še vedno štrajkajo. Tiskarne so v velikih zadregah, ker ne morejo obljubljenih del izvršiti.

— **V visoki starosti 96 let** umrl je v Vipavi neki starček. Živel je zmerno in delal do zadnjega.

— **Umrl je** v Lobozicah na Češkem veleindustrijec gosp. Anton Tschinkel star. v starosti 81 let. Pokojni bil je več let načelnik dobro znane tvrdke „Avg. Tschinkla sinovi.“

— **Mrtvo našli so v goreči postelji** kočarico Marijo Kurnik v Širjah pri Zidanem mostu. Sumi se, da je iz namena, usmrtiti se, sama zažgala posteljo.

— **Požar.** V Gabrku pri Škofji Loki pogorelo je posestniku Juriji Mercini gospodarsko poslopje s krmo in drugimi poljskimi pridelki vred. Škode je okrog 2500 gld., zavarovan pa je bil posestnik samo za 500 gld.

— **Statistika.** Na Kranjskem so našteli l. 1890: 11 političnih okrajev, 30 sodnih okrajev, 345 občin in 3.307 vasij. Vsa kranjska dežela meri 9.956 □ *km* Prebivalcev je l. 1890 imela 498 958. Na 1 □ *km* je prišlo po 50 prebivalcev, l. 1869 pa le po 46. V zadnjem desetletji se je porodilo 38.305 ljudij več, kakor jih je umrlo, izselilo se jih je pa iz dežele 20.590. Poslednja številka je strašilna.

— **Prepoved priseljevanja v severno Ameriko.** Iz Washingtona se poroča, da se bode v zbornici reprezentantov v kratkem predložil načrt zakona, vsled katerega bode priseljevanje od 3. januvarija naprej za leto dni popolnoma zabranjeno. Ta prepoved ne velja za take izseljence, ki prihajajo iz kake druge ameriške države. Evropejcev se ne bode nihče puščal na suho, če se ne bode izkazal, da le začasno hoče ostati v Zjedinjenih državah.

Naznanilo.

Vsi gospodje, kateri so prejeli od rajnega gospoda **Komela pl. Sočebrana**, c. kr. majorja v p., od njega spisane vojaške knjige, se uljudno prosijo, **naj pošljejo kupnino ali pa neprodane knjige** njegovi gospé udovi **Idi Komel pl. Sočebran** kot dedinji (**Graz, Grazbachgasse št 40**), sicer bodo **sodno tirjani.** (14—1)

Marijaceljske kapljice za želodec,

izgotovljene v lekarni k „**angelu varhu**“

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (13—5)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr. dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Skofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoh in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**